ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN — POLONIA
VOL. XXXI, 8 SECTIO C 1976

Instytut Biologii UMCS
Zakład Systematyki i Geografii Roślin

Beata ORDYCZYŃSKA

Porosty rezerwatu Chmielinne koło Leśnej Podlaskiej

Лишайники заповедника Хмелинне около Лесна-Подляска

Lichens of Chmielinne Reservation near Leśna Podlaska

Chmielinne jest rezerwatem częściowym o pow. 69,55 ha, utworzonym w celu ochrony bardzo rzadkiego na Lubelszczyźnie łęgu wiązowego (*Fraxino-Ulmetum*). Został on wydzielony w r. 1967 z kompleksu leśnego o cechach lasu naturalnego, z bogatą florą i dobrze zachowanymi zbiorowiskami lasów liściastych. Położony jest w dolinie rzeki Klukówki koło Leśnej Podlaskiej, w nadleśnictwie Kijowiec, województwo Biała Podlaska. Badania florystyczne i geobotaniczne w kompleksie leśnym i w rezerwacie prowadził Denisiuk (1—3). Zbiorowiska rezerwatu zostały zaliczone do następujących zespołów: *Salici-Franguletum*, *Carici elongatae-Alnetum*, *Circaeo-Alnetum*, *Fraxino-Ulmetum*, *Querco-Carpinetum medioeuropaeum* i *Pino-Quercetum*. Panującymi drzewami w rezerwacie są gatunki przywiązane do siedlisk wilgotnych i eutroficznych: *Alnus glutinosa*, *Fraxinus excelsior* i *Ulmus campestris*. W miejscach mniej wilgotnych występują *Carpinus betulus*, *Quercus robur*, *Acer platanoides*, *Populus tremula*, *Betula verrucosa* i *Acer pseudoplatanus*. Wiąz miał w rezerwacie optymalne warunki rozwoju i występował w drzewostanie, podszyciu i runie. Pojedyncze drzewa osiągały ok. 30 m wysokości i 100—300 cm średnicy. W latach 1964—1966 na skutek naczyniowej choroby wiązów (holenderskiej choroby wiązów) wywoływanej przez pasożytniczego grzyba *Ceratocystis ulmi* (Buism). C. Mor. oraz w wyniku nasilenia się pojawu korników wiązy wymarły i zostały usunięte z drzewostanów rezerwatu. Obecnie starsze okazy tego drzewa spotyka się tylko sporadycznie.

Dotychczas brak danych o florze porostów rezerwatu Chmielinne. Pod-

czas badań przeprowadzonych na tym terenie stwierdzono występowanie 53 gatunków porostów. Są to przeważnie porosty epifityczne (50 gatunków). Najwięcej gatunków zebrano na olchach (24) i jesionach (19). Pozostałe drzewa mają mniejszą liczbę porostów: klony 16, graby 15, osiki 13, dęby 11 i wiązy 10 gatunków. Na jaworach, wierzbach i brzozach zebrano niewiele gatunków.

Następujące gatunki rosły wyłącznie na olchach: *Opegrapha rufescens, Pseudevernia furfuracea, Platysmatia glauca, Usnea hirta, U. comosa, Cladonia minor;* na wiązach: *Arthopyrenia alba, Chaenotheca trichialis, Opegrapha lichenoides, Physcia farrea, Lepraria candelaris,* na grabach: *Arthopyrenia sphaeroides, Pertusaria pertusa, P. leioplaca, Lecanora chlarona;* na osikach: *Arthopyrenia punctiformis, Caloplaca pyracea, Physcia aipolia;* na jesionach: *Arthonia radiata;* na klonach: *Xanthoria polycarpa.*

Bogate runo i zwarte podszycie hamują rozwój porostów naziemnych. Takie gatunki, jak *Peltigera canina, P. horizontalis, Cladonia chlorophaea, Cl. minor* i *Cl. coniocraea*, rosły na murszejących pniakach i w dolnej części pni drzew, wśród mchów.

Na uwagę zasługują następujące taksony: *Arthopyrenia sphaeroides, Peltigera horizontalis, Evernia prunastri* var. *marginata, Ramalina pollinaria* var. *multipartita.*

Zbiór porostów został złożony w Zielniku Zakładu Systematyki i Geografii Roślin UMCS w Lublinie.

SYSTEMATYCZNY WYKAZ GATUNKÓW

Pyrenulaceae

Arthopyrenia alba (Schrad.) A. Zahlbr. Na korze starych wiązów w łęgu jesionowo-wiązowym.

A. punctiformis (Pers.) Mass. Na korze osik.

A. sphaeroides A. Zahlbr. Na korze graba.

Caliciaceae

Chaenotheca trichialis (Ach.) Th. Fr. W spękaniach kory starego wiązu.

Graphidaceae

Arthonia radiata (Pers.) Ach. em. Th. Fr. Na korze jesionu.

Opegrapha atra Pers. Na korze pni graba i olszy.

O. rufescens P e r s. Gatunek częsty na korze olch.

O. lichenoides P e r s. Na korze starego wiązu.

Graphis scripta (L.) A c h. Na korze grabów, jesionów i olch, licznie.

Peltigeraceae

Peltigera canina (L.) W i l l d. U podstawy pnia jesionu, na głazie narzutowym porośniętym mchami; na murszejących omszonych pniakach, częsta.

P. horizontalis (H u d s.) B a u m g. Na murszejących omszonych pniakach.

Lecideaceae

Lecidea euphorea (F l o e r k e) N y l. Na pniach osik, jesionów, grabów oraz na gałęziach klonu na skraju rezerwatu, przy drodze Leśna—Witulin.

L. olivacea (H o f f m.) M a s s. Na korze pni osik, jesionów i dębów oraz na gałęziach klonów na skraju rezerwatu przy drodze Leśna—Witulin.

Cladoniaceae

Cladonia chlorophaea (F l o e r k e) S p r e n g. Wśród mchów u podstawy pnia olszy.

Cl. minor (H a g.) V a i n. Na korze w dolnej części pni olch oraz na próchniejących pniakach.

Cl. coniocraea (F l o e r k e) V a i n. Na korze pni brzóz i olch oraz na próchniejących pniakach.

Pertusariaceae

Pertusaria pertusa (L.) T u c k. Na korze starego graba.

P. leioplaca (A c h.) D C. Na korze graba.

P. amara (A c h.) N y l. Na grabach, dębach, jaworach i olchach, licznie.

P. discoidea (P e r s.) M a l m e. Na korze pnia olchy i wiązu oraz na próchniejącej kłodzie.

Lecanoraceae

Lecanora amiantina M o t. Na jesionach, dębach, olchach i grabie.

L. angulosa (S c h r e b.) A c h. Na grabie i jesionie oraz na gałęziach osik i klonów.

L. cinerella (F l o e r k e) R a b e n h. Na korze dębów oraz na gałęziach klonów rosnących na brzegu rezerwatu przy drodze Leśna—Witulin, licznie.

L. chlarona (A c h.) N y l. Na grabie rosnącym na skraju rezerwatu przy drodze Leśna—Witulin.

L. pinastri (S c h a e r.) H. M a g n. Na korze jesionu i olch.

Phlyctis argena (A c h.) F l o t. Na korze pnia wiązu, jaworu oraz licznie na olchach.

Ph. agelaea (A c h.) K o e r b. Na korze dębów, grabów, olch oraz na jesionie i jaworze.

Parmeliaceae

Hypogymnia physodes (L.) N y l. var. *physodes*. Olchy, brzozy, klony i osiki, na korze pni, licznie.

Var. labrosa A c h. Na olchach, brzozach i wiązie.

Var. subcrustacea (F l o t. ex K o e r b.) H i l l m. Na klonie rosnącym przy drodze Leśna — Witulin.

Pseudevernia furfuracea (L.) Z o p f. W odmianach var. *ceratea* A c h. i var. *scobicina* A c h. na korze olch.

Parmelia fuliginosa (W i b.) N y l. Licznie na jesionach, olchach, dębach, klonach i osikach.

P. sulcata T a y l. Na korze olch, dębów, jesionów, klonów, wiązów i osik, licznie.

P. caperata (L.) A c h. Na korze olch, grabów i jaworów.

Platysmatia glauca (L.) C u l b. Olcha, na korze pnia.

Usneaceae

Evernia prunastri (L.) A c h. var. *prunastri*. Licznie na dębach, olchach, jesionach.

Var. *sorediifera* A c h. Na dębach, olchach, grabach, jesionach, klonach i brzozach, licznie.

Var. *marginata* M o t. Na korze pni dębów, licznie.

Ramalina pollinaria (W e s t r.) A c h. var. *humilis* A c h. Na dębie, grabie, olchach w grądzie oraz na osice rosnącej nad rzeką Klukówką.

Var. *multipartita* H e p p. Stary grab, na korze pnia.

R. farinacea (L.) A c h. var. *multifida* A c h. Na korze pnia dębu i na olchach.

Var. *luxurians* (B e r h e r) M o t. Na dębie i olchach.

Var. *phalerata* A c h. Olchy, na korze pni.

R. fraxinea (L.) A c h. Klon i jesion na brzegu rezerwatu przy drodze Leśna — Witulin.

Var. *crispa* M o t. Klon na skraju rezerwatu przy drodze Leśna—Witulin.

Usnea hirta (L.) W i g g. Na olchach, nielicznie.
U. comosa (A c h.) R ö h l. Na korze olszy.

Caloplacaceae

Caloplaca pyracea (A c h.) T h. F r. Na gałęziach osiki.

Teloschistaceae

Xanthoria parietina (L.) T h. F r. Na klonach, jesionie i wierzbie (*Salix fragilis*) rosnących na skraju rezerwatu przy drodze Leśna—Witulin oraz licznie na osikach.

X. polycarpa (E h r h.) R i e b er. Na gałęziach klonu rosnącego na skraju rezerwatu przy drodze Leśna—Witulin.

X. fallax (H e p p) A r n. Jesion i klon na skraju rezerwatu przy drodze Leśna—Witulin.

Physciaceae

Physcia ascendens B i t t e r. Na klonach, jesionie i wierzbie (*Salix fragilis*) rosnących na skraju rezerwatu przy drodze Leśna—Witulin.

Ph. tenella (S c o p.) B i t t e r. Na jesionach, olchach, wierzbie (*Salix fragilis*), klonie oraz osice rosnących na skraju rezerwatu przy drodze Leśna—Witulin.

Ph. stellaris. (L.) N y l. Na gałęziach klonów i jesionu rosnących przy drodze Leśna—Witulin.

Ph. aipolia (E h r h.) H a m p e. Na korze osiki w grądzie.

Physconia grisea (L a m.) P o e l t. Na korze wierzby (*Salix fragilis*) i olszy na skraju rezerwatu przy drodze Leśna—Witulin.

Ph. pulverulenta (S c h r e b.) P o e l t. Na korze jesionu i wiązu rosnących na skraju rezerwatu przy drodze Leśna—Witulin oraz licznie na osikach w grądzie.

Ph. farrea (A c h.) P o e l t. Na korze wiązu w łęgu jesionowo-wiązowym.

Anaptychia ciliaris (L.) K o e r b. Na osikach w grądzie oraz na klonie i jesionie rosnących na skraju rezerwatu przy drodze Leśna—Witulin.

Lichenes imperfecti

Lepraria aeruginosa (W e b.) S m. Dęby i graby, na korze pni.
L. candelaris (L.) F r. Na korze starego wiązu.

PIŚMIENNICTWO

1. Denisiuk Z.: Zasługujące na ochronę lasy w okolicach Leśnej Podlaskiej. Chrońmy przyr. ojcz. **17** (1), 18—31 (1961).
2. Denisiuk Z.: Flora okolic Leśnej Podlaskiej. Zeszyty Nauk. Uniw. im. A. Mickiewicza (Biologia), nr 3, 31—66 (1961).
3. Denisiuk Z.: Roślinność lasów liściastych w okolicach Leśnej Podlaskiej. Pozn. Tow. Przyj. Nauk, Wydz. Mat.-Przyr. **27** (2), 3—129 (1963).
4. Fijałkowski D.: Stosunki geobotaniczne Lubelszczyzny. Lubelskie Tow. Nauk., Ossolineum, Wrocław 1972, 7—285.
5. Hillmann J., Grummann V.: Flechten. Krypt. Flora der Mark Brandenburg und angrenzender Gebiete **8**, 1—898, Berlin 1957.
6. Keissler K. v.: *Pyrenulaceae*. [w:] Rabenhorst's Kryptogamen-Flora von Deutschland, Österreich und der Schweiz 9, Abt. 1, Teil 2, Leipzig 1938, 1—421.
7. Motyka J.: Porosty *(Lichenes)*. Flora polska. Rośliny zarodnikowe Polski i ziem ościennych. PWN, Warszawa 1960—1964, 5 (1), 1—247; 5 (2), 1—353; 3 (2), 1—422.
8. Ordyczyńska B., Bloch M.: Porosty i mszaki rezerwatu Królowa Droga w nadl. Parczew. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio C **29**, 455—451 (1973).
9. Poelt J.: Bestimmungsschlüssel der höheren Flechten von Europa. Mitt. der Botan. Staatssamml. München 1962, **4**, 301—571.
10. Tomin M. P.: Opriedielitiel korkowych liszajnikow jewropiejskoj czasti SSSR. Mińsk 1956, 1—533.
11. Tobolewski Z.: Wykaz porostów dotychczas stwierdzonych w Polsce. Pozn. Tow. Przyj. Nauk, Prace Kom. Biol. **24** (3), 1—61 (1965).

РЕЗЮМЕ

Растительные общества заповедника Хмелинне были отнесены к следующим ассоциациям: *Salici-Franguletum, Carici elongatae-Alnetum, Circaeo-Alnetum, Fraxino-Ulmetum, Querco-Carpinetum medioeuropaeum, Pino-Quercetum* (1—3). Определено здесь 53 видов лишайников. Заслуживают внимания следующие таксоны: *Arthopyrenia sphaeroides, Peltigera horizontalis, Evernia prunastri* var. *marginata, Ramalina pollinaria* var. *multipartita*.

SUMMARY

The plant communities of Chmielinne reservation classes as belonging to the following groups: *Salici-Franguletum, Carici elongatae-Alnetum, Circaeo-Alnetum, Fraxino-Ulmetum, Querco-Carpinetum medioeuropaeum* and *Pino-Quercetum* (1—3). 53 lichen species were found in the reservation. The following taxa of lichens are noteworthy: *Arthopyrenia sphaeroides, Peltigera horizontalis, Evernia prunastri* var. *marginata, Ramalina pollinaria* var. *multipartita*.